

had taal-wetenschap toch een nieuwe bepaaldheid verworven; zij was een historische wetenschap gebleken. Twee tot dusver wel onderscheiden vakken, grammatica en historie, hadden naar elkaar toeschuivend, een gemeenschappelijk grensvlak gevonden. En de beweging in de verhouding der vakken stond hierbij niet stil. Zij vulde niet slechts leege ruimten, zij veroorzaakte botsingen en grensgeschillen, overdelving, ver-slinding soms van het eene vak door het andere. In dezen toestand bevindt zich met name de taalwetenschap. Zij is ver weg van de ordelijke en bescheiden situatie, die ze in het encyclopedisch geheel eertijds innam. De taalgeschiedenis, taal en geschiedenis tegelijk, verschaft aanwijzingen aan de prehistorie, ook aan de historie zelf bewijst zij diensten. Nog in andere richtingen is de taal belangrijk geworden: zij levert materiaal aan psychologie en sociologie, nieuwe wetenschappen, die bestemd heeten om harerzijds de taalverschijnselen te helpen begrijpen naar psychologische en sociologische methode. Vooral die wederzijdsche verbanden zijn het, die de indeeling in vaste gebieden naar overzichtelijk schema bemoeilijken. Die moeilijkheid ligt voor oogen in het veelvuldig spreken van de methode der eene, die op het materiaal der andere wetenschap wordt toegepast. De taalwetenschap heeft een statistische methode, die aan de wiskunde, een historische, die aan de geschiedenis, een sociologische, die aan de sociologie haar gezichtspunten ontleent, en waarvoor ze aan die vakken zelf schuldig is, het resultaat te deelen. Voeg daarbij nog die toenamen van methoden, welke niet uit een wetenschap met welomschreven object, maar uit een wijsgeerige bewerking der wetenschappen stammen, de kritische, de phaenomenologische, de speculatieve.¹⁾ Zoo onoverzichtelijk die stand van zake zijn moge, zoo verwarrend de vele dimensies van het onderzoek eener zelfde zaak op den toeschouwer werken, hun eenheid ligt in één-zelfden, bedrijvigen geest, die overal iets onderneemt waar hij ruimte ziet, die telkens poogt het afgelegenste in verband te zetten, het gescheidenste te verbinden, die experimenteert zonder grens en zonder weerga en dien ik het best als synthetisch meen te bestempelen.